

Jag ser och upptäcker sårbarhet

Hur funktionsnedsättning kan
utgöra en sårbarhet vid sexuellt
utnyttjande mot ersättning.

BARN MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING LÖPER ÖKAD RISK ATT UTSÄTTAS FÖR EXPLOATERING

Alla barn har rätt till en uppväxt fri från sexuella övergrepp och exploatering. Barn med funktionsnedsättningar är en mycket heterogen grupp med sårbarheter som innebär en ökad risk att utsättas för sexuella övergrepp. För barn med psykiska eller intellektuella funktionsnedsättningar är risken ännu högre än för barn med fysiska funktionsnedsättningar och våldet kan vara grövre och pågå under längre tid.

Barn med funktionsnedsättningar är oftare beroende av andra för att få sin vardag att fungera. Funktionsnedsättningen kan dessutom bidra till svårigheter att berätta om sin utsatthet och att tolka andras signaler. Barn med funktionsnedsättningar har rätt till anpassat stöd och information för att kunna tillgodose sina rättigheter.

Det kan handla om:

- Information om sexuell hälsa, relationer och rättigheter i relation till sexuellt våld utifrån sin ålder, mognad och särskilda förutsättningar
- Verktyg för att interagera med andra, förstå och tolka andras avsikter
- Anpassat stöd från vuxna för att få hjälp med vardagen
- Digitala eller fysiska verktyg för att kunna berätta om sina erfarenheter och söka hjälp, stöd och information

Sexuellt utnyttjande mot ersättning innebär att ett barn utsätts för sexuella handlingar i utbyte mot exempelvis pengar, presenter eller mat. Barn med funktionsnedsättningar har särskilda sårbarheter som förövare kan utnyttja. Det är vanligare att barn med funktionsnedsättningar har utsatts för kontakter från vuxna i sexuellt syfte – på eller utanför nätet – än barn som inte har funktionsnedsättningar.

Barn med funktionsnedsättningar söker oftare professionellt stöd när de har utsatts för övergrepp och det är vanligare att vuxna i deras närhet polisanmäler brott. Trots detta brister samhället när det gäller att förebygga, upptäcka och vidta åtgärder för att säkerställa att barn med funktionsnedsättningar inte utsätts för sexualiserat våld och exploatering.

Därför är det avgörande att vuxna har kunskap om barnets särskilda utsatthet och individuella förutsättningar. Det krävs för att kunna ge barnet information om sina rättigheter, uppmärksamma signaler på att något inte står rätt till och skapa rätt förutsättningar och verktyg för att barnet ska kunna berätta om något som hänt.

Sexuella övergrepp mot barn är ett allvarligt folkhälsoproblem och en kränkning av barnets mänskliga rättigheter. Som vuxna är vi ansvariga för att skydda barn mot alla former av utnyttjande och exploatering.

För att kunna skydda barn med funktionsnedsättningar behöver vi se att de är en mycket heterogen grupp med individuella förutsättningar. Som vuxna behöver vi låta kunskap om barnets individuella förutsättningar och särskilda utsatthet forma vårt bemötande och stöd. Barn har även rätt till delaktighet i alla beslut som rör dem utifrån ålder, mognad och specifika behov. Delaktighet bidrar också till att stödet blir relevant och barn känner sig lyssnade på och förstådda. När vi har kunskap om barns särskilda utsatthet, kan fler barn få det skydd och stöd de har rätt till.

GENOM ATT LYSSNA PÅ FLER SÄTT KAN VI SE DET SOM ANNARS FÖRBLIR DOLT.

→ För att förstå sexuellt utnyttjande mot ersättning behöver vi se hur barns sårbarheter kan utnyttjas av förövare.

→ Barn med funktionsnedsättningar har rätt till anpassad information om sina rättigheter och stöd för att förstå signaler, be om hjälp eller sätta ord på det som hänt.

→ Med kunskap om barns särskilda utsatthet kan vi bli bättre på att synliggöra deras behov, individuella förutsättningar och se till att deras rättigheter respekteras.

Det här materialet syftar till att öka kunskapen om sexuellt utnyttjande av barn mot ersättning, med särskilt fokus på hur funktionsnedsättningar kan utgöra en sårbarhet. Det riktar sig till yrkesverksamma som möter barn och unga, och vill stärka förmågan att upptäcka och förstå utsatthet i tid.

CHILD X

**ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**

Utvecklat av stiftelsen ChildX genom projektet "Identifiera flera", med stöd från Allmänna arvsfonden 2023–2026.

WWW.CHILDX.SE
info@childx.se

Tryckår: 2026. Ansvarig utgivare: ChildX. Illustrationer: Agnes Lind.